

بـب ديلان و نـو بـبـكى پـپـلىستانه! ... ئيسـما عيل حه مه ئه مين

(سهرنجـكى هـخـنه گـرانه لهـخـهـتـى ئهـدهـبـى نـبـل ۲۰۱۶)

۱

بـب ديلان Bob Dylan لهـشـستـى كـانى سـدـى بـيستـدا لـنـو و بزوتـنـو و ۱۹۶۸ى دژ بهـجـهـنگـى قـتـنام و فـغـرمـى خوـندـكارانى چهـپـى ئهـو رووپاـدا وهـك (كـستـار) دهـركـهـوت، لهـهـمانـكا تـيشـدا شـيعـرهـكانى خـى كـرده گـرانـى بـ جهـماورـكى پـان و بهـرين، بهـمانـى پـپ ديلان هـهـگـرى (كولتورـكى پـپـلىستـيه) بهـديووـه چهـپـهـكهـيهـوه. پـپـلىستـيهـك كه نيوليبراليزم ئهـمـم بهـديووـه شـمهـكـخـرى و فـاشـيـنـهـكهـى سوودى لـدهـبينـت و دهـيكـاته فـاشـيـنـى جهـماوهرى ميديايى لهـدژى كولتورى كلاسيكى خوـندـنهـوه و بيركـردـنهـوى قوـو. لـرهـوه بهـخـشـينـى ئهـمـخـهـتـه به (بـب ديلان) بهـايـمن، پشتـگـيرـكـردـنـى كـولتـورى پـپـلىستـيه، كه ئـستا گـهـخـشـكاره بـ گـهـشـهـسـهـندـى هـگـهـزـپـهـرستى ترامپى و باـستى كـنزـهـقـاتـيف و نـيو ليبرال لهـدونـيـادا.

گـر ئـمـخـهـتـى لـحـفتـا كـانى سـدـى بـيستـدا بـبـخـشـرايـى بـ (شاعـير و كـستـارـك) ئـوا مانا كـانى شـشـش و اديكاـيـتى لهـبهـرامـبهـر سـتهـمـى كـمهـايـهـتى و (كولتورى دژهـجـهـنگ) و (دژهـچـهـك فرـشـتن) قوـتـردهـكـردهـوه، بهـامـدوای زـابـوونى كولتورى فـاشـيـن و ميدياي هـهـرزان و پـپـلىزـم بهـسـهـر مانا گـهـورهـكانى سـياسـهـت و ئهـدهـب و فيكردا، بهـخـشـينـى ئهـمـخـهـتـه وهـك بهـخـشـينـى مهـدـاليـا يـهـكه بهـجـهـنگـاهـرـك كه سـهـردهـمـى بهـسـهـرچـووـه.

دياره دوای ئهـم هـمـوو ساـه و دوای ووخانى بـلـكى سـيـالـزم بهـهـمـوو هـهـكـانـيهـوه، دونيا نهـبوو بهـهـهـشتهـى نيوليبراليزم بانگـهـشـى بـدهـكـرد. ئهـوان دهـيانـگـووت گـهـر هـاتـوو خـوى شـشـگـهـهـكان، خـوهـكهـى ماركس كه لهـمانـفـستـدا باسـيدهـكات بهـرـكى دونيا بهـردهـن، ئهـوا دونيا دهـبـته بهـهـهـشتـى كـى استهـقـينه. لهـدوای ووخانى بـلـكى سـيـالـزم نيوليبرالـكى وهـك (فـكـياما) بانگـهـشـى كـتـايى مـژووى كرد، وهـك ئهـوهـى بـهـوتـبـت؛ دوا قـناغـى پـشـكهـوتـنى مـرـقـايـهـتى لهـ نيوليبراليزم و ئهـمـريـكانـزمـدا خـى دهـبينـيـتهـوه! لهـدوای ئهـو

گهوجـکی تری وهك (سامـیل هینگتـن) هات ئاینی کرده کولتور و ئهم دووچه مکهی پـکهوه گرـدا، کولتوری لهـههـنده ئهـدهـبی و هونهـری و کهله پوری و بیناسازیه کهی دابـی و هه مووی له ئایندا کـی کرده وه و گووتی ؛ شهـی دونیای تازه شهـی کولتوره کانه که مه بهستی شهـی ئایینه کان بوو! لهـم گـهـنیگایه وه ئهـمریکانزم کهوته پاـپـشتی بزواته کانی وهك قاعیده و تاـیبـان و شوناسه مه زبه هی و ئایینه کانی تـخـکرده وه، دهـرئه نجامه کهشی فیگوری ترامپی لـدهـرچوو وهك دیارده یهك بـ ئهم کولتوره نیولیبراله. بهـخـشینی خهـاتی نـبـ به (بـبـ دیلان) بهـخـشینی خهـاته به لایه نه پـپـلیستی و کولتوری ئاهه نگسازیه پـپـلیستییه کهی (کولتوری دژه جهـنگ) و هـوتی دژه نایه کسانـی له دنیادا، به مانای زه فکـردنه وهی پـپـلیزمه لهـمـژوو دهـوره کهیدا .

دیاره له شهسته کانی سه دهی بیستدا هـشتا هیوایهك هه بوو که ئه وروپا به ره و دهـوتی کـمهـایه تی هه نگاو بنـت، ئه مه ش وه هایکرد که زـر له دهـوتانی ئه وروپا له ژـر فشاری بزوتنه وهی ۱۹۶۸ سوستـمی سـسیال یاخود بیمه ی کـمهـایه تیان جـگیرکهـن. یفـرمیان له کارو کرـی کرـکار و مافه کانی ژنان و مندـان و پیراندا کرد. مافی په ناهه نده یی و زـریتـریش دهـرئه نجامی خه باتی شهسته کان بوو به چه پ و سـسیال دیموکرات و فیمینست و شـنـبیران و ئهـدیـبان و هونهـرمهـندان وه. بهـام ئهم دهـستکهـوتانه له کـتایی سه دهی بیستویه کدا له پاشه کشـدا یه. ده بینین له کـی ئه وروپادا ئهم دهـستگرتنه به که رامه تی مرـقه وه لهـگه ی بیمه ی کـمهـایه تی و مافی بـکاری و مافی په ناهه نده یی و خوـندن و تهـنانه ت ئازادی ادهـربـن له بهـردهـم شهـپـلی نیولیبرالیزمی ئهـمریکایی و ئهـمریکانزم له پاشه کشـدا یه. کـی دهـوتی سـسیال له بهـردهـم هـرشـی نیو لیبرالیزم و کولتوره فاشیـن و پـپـلیزمه کهیدا، له مه ترسی پووکانه وه دایه.

نکوـی له گهـوره یی (بـبـ دیلان) نا کرـت، بهـام قسه کردنم له سهـر پشته وـنهی کهی ئهم خهـاته یه، قسم له سهـر ئه وه یه که له پشت په رده کانه وه چی ووده دا. بـبـ دیلان دهـرهاویشته ی نه وهی شـگـی شهسته کانه موزیکی ئه و به تایبته گـرانی (ههـکردن له گهـ هـشـهـبادا – Blowing In The Wind) ناوبانگـکی گهـوره ی بـبـ دیلان فهـراهمه کرد. گومان له وهـدا نیه که دیلان شاعیرـکی باشه، بهـام به پله ی یه که مـ هـستاری مـدلی نه وه یه کی ادیکـی شهسته کاندایه . لـره وه بـیه زاـه کهی سهـر و خساری دیلان، بـیه ی پـستاریه که تی، نهـك

شاعیر ټی. (ب ټ ب دیلان) ده نگی بیستراوه له گه ګیتاردا، نه ک وشه
خو ټندراوه له نه ټو کت ټبدا، کولتوری نمایشکاریه، نه ک کولتوری
اوهستان و بیرکړدنه وه و د ټزینه وهی هه ناسه بیرکړدنه وه یه له نه ټو
شعیردا. له ره وه دهمه وټ ب ټم؛ که ټ هم خه ټ ته زا ټکړدنی کولتوری
فاش ټن و ټ ټ ټ لیستیه له ټ ټ گه ی به ټ ا بور دوو کړدنی کولتوری ش ټ ټ شگ ټ ټ ی
له ټ ټ گه ی ټ ټ ستار کړدنی شاعر، له ټ ټ گه ی به ټ ا ی ک ټ نکړدنی شاعر له
کایه ی ټ ا بور دوو یه کی به سه رچوودا، له م باره دا ده کړ ټ ټ ټ ستا
مه دالیای نه بل وه ربگر ټ ټ.

۳

ټ ټ هوه ی زیاتر هم دهسته واژه یه ی سه ره وه ټ وونبکه مه وه ده ټ ټ م؛
به خشینى ټ ه و خه ټ ته دواى ټ ټ په ټ بوونى زیاتر له نیو سده به سه ر
بزوتنه وه ی شه ست و هشت به ټ ټ ستار ټ کی نیوه ټ شاعیر ټ کی ټه مریکا یی،
و ټ ک ټ و ټ و ټ های ټ بگوتریت؛ ک ټ کولتوری خو ټ ندنه وه ی شاعر ک ټ تایی
ټ هات، ش ټ ټ شکر د و چوو ټ م ټ ز ټ خان ټ ی م ټ دالیاکانی نه ټ ب ټ و ټ،
ټه مریکا نزم به هه موو ټ ه نکه کانیه وه ته نانه ت به ټ ا بور دوو
ناخ ټ شه که یه وه ج ټ گه ی قبو ټ ه! هم قبو ټ کړدنی ټه ویتر به ټ ا بور دوو وه ک
(ژان ټ ټ ل سارته ر) ده ټ ټ ت؛ ده یانه وټ ب ټ ټ ن سه ره ټ ای ټ ا بور دوو
ټ ک ټ شه به ندیه که ی قبو ټ مانه!

سارته ر له دژى هم له جیکه (سه ره ټ ای ټ ا بور دوو ټ ک ټ شه به ندیه که ی
قبو ټ مانه!)، له ټ ټ کت ټ به ری ١٩٦٤ خه ټ تی نه ټ بی ټ ه تکرده وه، چونکه
گه ر بیکردایه وه ک قبو ټ کړدنی مه رجه مه ت ټ کی گه وره ی دونیای
کا پیتالیزم بوو به پیاو ټ کی وجودی که له گه ټ یه کسانى و س ټ سیالزمدامدا
بوو. گه ر قبو ټ ی بکردایه، سارته ر گووته نی ده یانگووت؛ سه ره ټ ای
ټ ا بور دوو ټ ک ټ شه که ی قبو ټ مانه... سارته ر هم خ ټ شبه ختیه ی ټ نه به خشین،
چونکه ده یزانی که ک ټ ی هم له جیکه ټ امکړدنی ټ ایدیاکانى ټ ادیکالیه ت
و ش ټ ټ شکر ن و دژایه تی سوستمی کا پیتا ټ ه له په رژینى م ټ زه خانه یه ټ کی
ټ رست ټ کراتدا، که ناوی خه ټ تی نه ټ ب ټ ه.

ټ

ټ سته ی نه گوتراوی پشت هم خه ټ ته به (ب ټ ب دیلان) و نه به خشینى
به چه ندانى وه ک (یه شار که مال) یان (ټه د ټ نیس) یان (سه لیم به ره کات)
و (سه لمان ټ وشدى) و (شیرک ټ ب ټ که س) ته نانه ت ژنه ټ ماننوس ټ کی وه ک)
ټیزابیلا (ټ ندی) که له خانه واده ی (سلفاد ټ ر ټالندی) سه ر ټ کی چه پی
ټه رجه تین بوو، که له سا ټ ی ١٩٧٣ ژه نرا ټ کی وه ک (ټاوگست ټ بین ټ ش ټ ت)
به پشتگیری ټه مریکه کان له ټ ټ گه ی ه ټ و ا ټ گیری CIA ک ټ د ټ تیان به سه ر
ټ ه و سه ر ټ که خاکی و گرنگه ی ټه رجه نتیندا کړدو کوشتیان. سه یر

لهوه دابوو، هر څه را لهه مانسا دا ۱۹۷۳ ئا کادیمیای سويدي څه ټاټی دا به (پاپل ښیړ دا) ی پیر که له ژر نه څه شی سهره تاندا ده ښا ښا ند، ښه ټه وهی پشتگیر کړنی سیای ټه مریکی له هاتنه سهرجو کمی پیاو ټکی خو ښه ټی وهك (بی ښه ټه) دا پښه، ئیدی سهرنجه کان ښه شو ښه ټکی تر چوون. له وهش نام ټه تر ټه وهیه، لهه مان سا دا (ئیز ښه لا ئالندی) ژنه ښه مانوس و شاعیر و فیمینست که سلفاد ټه مامی گه وره ی بوو، ناوی چووه لیستی تیر ټی سیای ټه مریکیه وه، ښه ماوهی سیانزه سا له ټه نزو ښه لا په ناهه نده و څه شارده وه بوو له ده ست ټه مریکیه کان به ټه مه تی تیر ټی. له بهر ټه وه سهر نه بوو که فه رام ښه ټکی له څه ټاټی ښه بل و ز ټه څه ټاټی دیکه. مه گهر ئه ستا ئاوی له بده نه وه وهك سارته ر ده ټه ټه: سهره ټی ای ټه بور دووه ښه ټه که ی!

ټه څه ټه ټه ټه مسا ۲۰۱۶ به ای من له دانه له ټه حی شاعر، چونکه نا کر ټه (ټه د ښیړ) هه ټه و (ش ټرک) و (سه لیم بهر ه کات) هه ټه ټه ټه ټی شاعر بدر ټه ښه دیلان. گهر ښه (شه ی وشه ی ئازاد) ټه، ده ټه ټه دنیا ټه شاعیرانه ښه ښاسر ټه، ښه گومان گهر ها توو لیژنه که له څه وی قو ټه دا نه ټه، ښه ئاگا له وهی چی لهه ناوی میلله تانی ده ره وهی کی شوهری ټه وروپا و ټه مریکا ده گوزهر ټه وهك چن له کاتی به خشی نی څه ټه ته که به (ئالفریده یانلیک) ژنه ښه ماننوسی نه مساوی، ښه ماننوسه که څی ټه وه نده ش ټه بوو به ج ټرک که څی له ژر ټه پاساوی نه څه شیدا نه چوو ښه وهر گرتنی څه ټه ته که. سهر له وه دابوو یه که ټه له لیژنه که دواي ماوه یه ټه ښه ئاگایي څی له که ی کاره کانی (ئالفریده یانلیک) ده رب ی.

ښه وه ټه ټه ټه ته چن څه ټاټی دا ښام ټه دروستکه ر ټه که، ئاوه هاش سیاست گه مه ی څی ټه دا ده کات، ټه مجاره یان کولتوری گو ټه گرتن له شاعر ټه له نه وو موزیکدا ده ټه ته ټه ده ب، ئیدی شاعر له م که نا ه ټه مریکانه ښه کن ښه یه وه څه ټه ات وهرده گر ټه، به مهش که ی ټه ده بی جیدی ده چ ټه ته خان هی فه رام ټه شکر دنی سیاستی نیو لیبرالیزمه وه.

ټه ستا نیو لیبرالیزم له دژی کولتوری (د ژه چه کفر ښتن) و (د ژه جه نگ) کار د ټه کات. دونیای ټه مریکانه یزم لهه موو شو ښه ټه که جه نگی به ره مه ټه ناوه و لهه موو شو ښه ټه کدا ښه که وتنی سیاسیه ښه گواستنه وهی چه که له ده ستی ټه ښه ټه ویتر، تر ټی ټی ټه ټه ناشرینی ټه ستا له سوریا دا گه مه ی څی ده کات. له بهر ټه ه ټه یه که ټه له کاره کانی ټه ق ټه یه تی نیو لیبرالیزم ده رکړنی مانایه لهه موو ټه و شتانه ی به ها ده دن ژیا نه کی یه کسان و ئازاد ښه مر ټه. ئازادی لای ټه وان کولتوری د ژه جه نگ و د ژه چه کفر ښتن نیه، به ټه کو ج ټه که له ئازادی ساده کاری و

هاتووو و له ژئواواش دهژی. له بهرئووه بـ له باشره ناوی هیچ خهـ تـ نه خاته شهـه فیکری و ململانـ و هـهـ وـسته کانیووه. ته نانهت دهـت؛ گهر خهـاتی لینیم پـ به بهخشن ههمان هـوـ وـستم دهـت. ئه مه جگه له وهی بهـای ئه و کـی ئه م خهـاته فهرامـشکردنی گه وړه ی نوسه رانی وهـک (لويس ئارگـن) و (بـریس باسترنـک) ته نانهت (نیرـدا) یه.

دیاره له و زه مه نه دا کاپیتالیزم نه یده ویست نوسه ره شـگـهـکانی وهـک (باسترنـک) یان (نیرـدا) زه قبکاته وه. بهـام به داخه وه سارته ر مرد و نه یینی کاتـک سیاست وهرچه خا، بـ دا پـشینی ناشرینی کوشتنی (سلفادـر ئالندی) خهـاته که به خشا (پاپـلـ نیرـدا) ی پیر، ههرچه نده دوا ی گهـانـه وهی له وهرگرتنی خهـاته که، له لایه ن دیکتاتـرـکی وهـک (بنیـشـت) له ماـه که یدا ده سته سه ر ده کـرت و ده رئه نجامی ده رزی لـدانـک ده مرـت، که لم ساـانه ی دوا یدا اـپـته کان باس له کوشتنی ده که ن لهـگه ی ئه و ده رزیه وه. (ئانتـنیـ ساکرامانتا) ی اـمانـوس و هاوـی نیرـدا لهـمانی (له گهـ سه برـکی سوتـنهر) دا به جوانی لهـگه ی پاـهوانی اـمانه که ی باس لهـژانی کـتایـی نیرـدا ده کات.

ئاوه ها سیاست له م ئاکادیمیا یه دا گه مه ی خـی ده کات، ده نا که سانی وهـک (یه شار که مال) یان (سه لمان ـوشدی) و (بـکهـس) زـر ده مـکه له پـش که سانی وهـک (ئالفریده یالنیک) یان (پاتریک مـدیـانـ) و زـریترن. دیاره ئه مه له که مکړدنه وهی به های ئه و نوسه ره ئازیزانه نیه، بهـام به ههمان لـجیکی سارته ر قسه بکه ی ن؛ کـی ئه م (ههـاوـرده یه) ژـر به رـژ ساده تر و سیاسیتـر دهـت.

فهرامـشکردنی نوسه رـکی وهـک (یه شار که مال) که چه نده ها ساـه ناوی له لیسته ی خهـاته کدا بووه، ئه وه ده سه لمـنـت له کوـدا سیاستی نیولیبرال پـویستی به تیشک خستنه سه رکه سـک بووه بـ هـکاری سیاسی، ئه م ئاکادیمیه زـر یان که م خهـاته کانی به و پـوهـره به خشاوه، دیاره له گهـ که وتنی عه رب و ئیسرائیلدا خـرا (نه جیب مه حفوز) یان بیرکه ته وه، ده نا له و بـوا یه دا نیم گهر ئه م که وتنه سیاسیه نه بوا یه، ئه وان بـ خودی جوانی ئه ده بی مه حفوز ئاوـبده نه وه، که بـگومان مهـحفوز به بـ نـبلیش ههر اـمانـوسه جوانه که ی ئه ده بی دونیا یه. دیاره گهر ئه مه قسه ی ئـمه بـت له ئه ده بدا، ئه و ا سه یر له وه دایه له خهـاتی ئاشتیدا دراوه به گه مه کـرـکی سیاسی وهـک هـنری کیسنجر و ئه نوهر ساداتی دیکتاتـر. نابـت پـناسه ناوازه که ی ب سادات له بیرکه ی ن که ده یگووت؛ دیموکراتیه ت کهـبه ی هه یه!

به‌خشینی خه‌اتی ئه‌ده‌ب به‌ئێك ستارێك له‌ژێر ناوی ئه‌وه‌ی شیعرێ هه‌یه‌ و شیعره‌کانی له‌سه‌ر شانێ ئێكێکن و پێپ ستاردا به‌رجه‌سته‌ده‌بن، ئارگومێنێکی لاوازه‌، چونکه‌ نازانین دراوه‌ به‌ (پێپ ستاریه‌) که‌ی یان به‌ شیعره‌کانی، هه‌موو ئه‌و قسانه‌ی تر که‌ده‌ده‌ن له‌پێناو شه‌ی پێپ دیلان به‌ ئازادی ده‌ربێین پێپه‌خشاوه‌، ئه‌مه‌ش دیسان ناچێته‌ خانه‌ی ئه‌ده‌به‌وه‌، ئه‌وه‌ی ده‌چێته‌ خانه‌ی ئه‌و نه‌وه‌یه‌ی که‌له‌شه‌سته‌کاندا چوونه‌ سه‌رجاده‌ له‌دژی جه‌نگی ڤێتنام، دوا‌ی ئه‌م هه‌موو سا‌ه‌ ئه‌م به‌خشینه‌ ده‌یه‌وێت بیا‌نخاته‌ خانه‌ی ئابوردوو و مێزه‌خانه‌ی کولتورێکی به‌سه‌رچووی ئه‌مریکا‌نیه‌وه‌.

چه‌ند په‌راوه‌ێنێك :

١. بێوانه‌ گوتاری سارته‌ر به‌ ئینگلیزی:

[*Sartre on the Nobel Prize*](#)

٢. بێوانه‌؛ ده‌باره‌ی کوشتنی نیرێدا له‌لایه‌ن بینێشێت گاردیان؛
<https://www.theguardian.com/books/2015/nov/06/chile-admits-pablo-neruda-might-have-been-murdered-by-pinochet-regime>

٣. بێوانه‌؛ چاوپێکه‌وتن له‌گه‌ (ئیزابیل ئالندی) ده‌رباره‌ی زه‌مه‌نی بینێشێت به‌ ئینگلیزی؛

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2013/09/life-under-pinochet-isabel-allende-day-we-buried-our-freedom>

٣. بێوانه‌؛ مانی (له‌گه‌ سه‌برێکی سوتێنه‌ردا) ئانتیو سا‌کرامنتا به‌ ئه‌مانی ؛

Antonio Skármeta, Mit brennender Geduld: Roman Piper Verlag & Taschenbuch – 1. Mai 1998.

٤. گێرانی هه‌ڵکردن له‌گه‌ هه‌شه‌بادا Blowing in the wind : بێوانه‌ یوتوب؛

<https://www.youtube.com/watch?v=vWwgrjzIMXA>

0 . بـ

0. بـ گوگرتن له گـ را نیه گرنه کانی بـ بـ دیلان بـ وانه گاردیان:

<https://www.theguardian.com/books/live/2016/oct/13/nobel-prize-in-literature-2016-liveblog>